

فهرست

۵	ستایش
۷	درس اول: آفریدگار زیبایی
۱۲	درس دوم: کوچ پرستوها
۱۸	درس سوم: راز نشانه‌ها
۲۲	درس چهارم: ارزش علم
۲۵	درس پنجم: رهایی از قفس
۳۱	درس ششم: آرش کمان‌گیر
۳۷	درس هفتم: مهمان شهر ما
۴۲	درس دهم: باغچه‌ی اطفال
۴۸	آزمون نیم‌سال اول
۵۲	درس یازدهم: فرمانده دل‌ها
۵۵	درس دوازدهم: اتفاق ساده
۵۹	درس سیزدهم: لطف حق
۶۴	درس چهاردهم: ادب از که آموختی؟
۶۸	درس پانزدهم: شیر و موش
۷۲	درس شانزدهم: پرسشگری
۷۷	درس هفدهم: مدرسه‌ی هوشمند
۸۴	آزمون نیم‌سال دوم (۱)
۸۸	آزمون نیم‌سال دوم (۲)

واژگان جدید

صبحگاه: هنگام صبح	بُود: باشد، هست	دمی: لحظه‌ای
نشان: نشانه، علامت	نهان: پنهان، مخفی	جوی: بیاب، پیدا کن

واژگان هم خانواده

صبح - صبحگاه - صبحانه	جوی - جوینده	روشن - روشنایی
-----------------------	--------------	----------------

واژگان متضاد

هست = نیست	متصل = جدا	سؤال = جواب	دیدم = ندیدم
آهسته = سریع	نهان = آشکار	نیکی = بدی	روشنایی = تاریکی

واژگان مهم املایی

مهربان تر - بندگان - صبحگاهت - آهسته - نهان - بهار - بُود - روشنایی‌ها

دانش زبانی

وقتی «گاه» در آخر کلمه‌ها می‌آید بعضی مواقع به معنی «زمان» و بعضی مواقع به معنی «مکان» می‌باشد. مثلاً:
صبحگاه: هنگام صبح، در این کلمه، «گاه» به معنی زمان است.
دانشگاه: مکانی برای یادگیری دانش، در این کلمه، «گاه» به معنی مکان است.

۱- به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

- ① کلمه‌ها را به معانی خود وصل کنید.
کلمه	معنی
نشان	هنگام شب
نهان	پیدا کن
جوی	پنهان
شامگاه	علامت

۲ در کلمه‌های زیر مشخص کنید که «گاه» به معنی زمان یا به معنی مکان است؟

صبحگاه: درمانگاه: خوابگاه: شامگاه:

۲- گزینه‌ی درست را مشخص کنید.

۱ کدام گزینه واژگان مخالف را نشان می‌دهد؟

- الف) متصل = جدا
ب) صبح = صبحگاه
ج) آهسته = آرام
د) روشن = روشنایی

۲ در کدام گزینه غلط املایی وجود دارد؟

- الف) دمی از بندگان خود جدا نیست.
ب) خدا در رنگ و بوی گل، نجان است.
ج) خدا را در دل خود جوی، یک چند
د) بود در روشنایی‌ها خداوند

(استان گیلان ۹۳-۹۳)

۳ کدام گزینه نشان‌دهنده‌ی مکان نیست؟

- الف) دیدگاه
ب) ایستگاه
ج) دادگاه
د) پرتگاه

۴ کدام گزینه نشان‌دهنده‌ی زمان نیست؟

- الف) سحرگاه
ب) درگاه
ج) شامگاه
د) صبحگاه

(استان گیلان ۹۳-۹۳)

۵ شعر «خدا» از کدام شاعر است؟

- الف) پروین دولت‌آبادی
ب) پروین اعتصامی
ج) شکوه قاسم‌نیا
د) گلچین گیلانی

(استان تهران ۹۳-۹۲)

۶ در کدام‌یک از گزینه‌های زیر کلمه‌های متضاد وجود دارد؟

- الف) تو گفتی مهربان‌تر از خدا نیست
ب) چرا هرگز نمی‌آید به خوابم؟
ج) نماز صبحگاهت را شنیدم
د) خدا در پاکی و نیکی است، فرزند
الف) دمی از بندگان خود جدا نیست
ب) چرا هرگز نمی‌گویند جوابم؟
ج) تو را دیدم، خدایت را ندیدم
د) بُود در روشنایی‌ها، خداوند

فهرست فارسی چهارم. ماجراهای من و درسام

پاسخ‌نامه

- ۱ نشان ← علامت
۲ صبحگاه: (زمان)، یعنی هنگام صبح
درمانگاه: (مکان) یعنی محلّی برای درمان بیماران
- ۳ شامگاه ← هنگام شب
جوی ← پیدا کن
خوابگاه: (مکان)، یعنی محلّی برای خوابیدن
شامگاه: (زمان) یعنی هنگام شب

- ۱ گزینه‌ی الف
۲ گزینه‌ی ب
۳ گزینه‌ی الف
۴ گزینه‌ی ب
۵ گزینه‌ی الف
۶ گزینه‌ی ج

معنی واژگان جدید

جهان افروز: روشن کننده‌ی جهان	داوری: قضاوت کردن	نیلی: رنگ آبی تیره، کبودرنگ
غوک: قورباغه	برکه: گودی کوچک و کم عمقی از زمین که در آن، آب جمع شده باشد.	انبوه: زیاد، فراوان
زینت داد: تزئین کرد، آراست	گلگون: سرخ‌رنگ، به رنگ گل سرخ	تاب نیاوردند: تحمل نکردند
سنوبر: نام درختی است	جلادادن: شفاف و پاکیزه کردن، صاف و براق کردن	قشر: لایه دل‌انگیز: زیبا، جالب
چیره‌دست: ماهر، استاد، زبردست	معرفت: شناخت	شگفت‌انگیز: تعجب آور، عجیب و غریب

واژگان هم‌خانواده

بقیه - باقی	تصویر - مصوّر - تصاویر - صورت	زینت - تزئین
هنرمند - هنر نما - هنر	مزارع - مزرعه - زراعت - زرع	نخست - نخستین
طبیعت - طبع - طبیعی	مهاجر - مهاجرت - هجرت	پهن - پهنه - پهناور
سطح - مسطح - سطوح	نقش - نقاش - نقشه	زیبا - زیبایی - زینده
اثر - تأثیر - مؤثر	هوش - هوشیار - باهوش - هوشمند	منظره - نظر - ناظر - نظارت
معرفت - عرفان - تعریف - معروف	قشر - اقشار	انتظار - منتظر

واژگان متضاد

بهتر = بدتر	شروع = پایان	اول = آخر	نخست = آخر	زیبا = زشت	گرم = سرد	پشت = رو
تیره = روشن	ناپدید = آشکار	نازک = ضخیم	سفید = سیاه	براق = کدر	سنگین = سبک	دشوار = آسان

واژگان مهم املایی

گفت‌وگو - پاییز - نقاشی - بقیه - تصمیم - جهان‌افروز - پذیرفت - گردنبندهایی - حشرات - غوک - بگذار - تصویر - منظره‌ای - انبوه تمشک - زینت داد - تاب نیاوردند - خوشه‌های طلایی - مزارع - به سراغ - ارغوانی - صنوبر - جلا داده است - مهاجر - براق کرد - دره‌ها - خودنمایی - چیره‌دست - اثر شگفت‌انگیز - سعدی - هوشیار - معرفت

تاریخ ادبیات

«سعدی» یکی از شاعران بزرگ ایرانی است که دو کتاب «گلستان» و «بوستان» از آثار او می‌باشد.

معنی بیت

برگ درختان سبز در نظر هوشیار هر ورقش دفتری است معرفت کردگار

معنی در نگاه و اندیشه‌ی انسان باهوش برگ‌های درختان، هر کدام مانند یک کتاب است که باعث شناخت خداوند می‌شود.

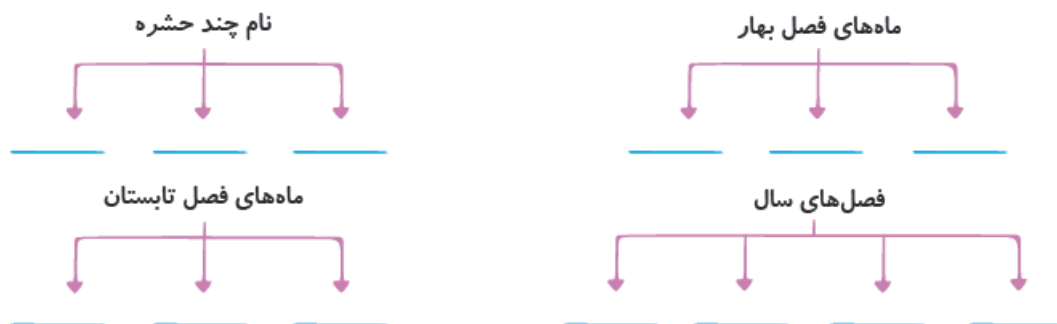
درک مطلب

رنگ برگ‌های درختان در فصل‌های مختلف تغییر می‌کند، در بهار برگ‌ها سبز روشن هستند و درختان شکوفه می‌زنند و در تابستان سبز و در پاییز به رنگ‌های قرمز و زرد و نارنجی. در زمستان برگ درختان می‌ریزد، ولی درختانی مانند کاج، سرو و صنوبر همیشه سبز هستند و در فصل‌های مختلف رنگ آن‌ها تغییر نمی‌کند.

سوالات درس اول

۱- جاهای خالی را کامل کنید.

۱) با توجه به نمودارهای زیر در جای خالی کلمه‌های مناسب بنویسید.

۲) کلمه‌های ناقص زیر را با استفاده از حروف (ص - س) پر کنید.

حبت - ت...میم - ت...ورتی - ت...ویر - ...راغ - ...نوبر - ...طح - سراسر

۳) کلمه‌های مناسب را با توجه به معنی آن در جای خالی بنویسید.

«برکه، گلگون، دل‌انگیز، غوک، شگفت‌انگیز، چیره‌دست»

خرگوش را در میان جنگل و () قورباغه را در () آبگیر نشانید. بر شاخه‌های درختان میوه‌ی سیب () سرخ‌رنگ را آویخت. زمستان نقش و نگارهای خود را بسیار () زیبا نقاشی کرد. خورشید گفت: ای نقاشان () ماهر) به نوبت نقاشی کنید و اثر () تعجب‌آور) خود را به وجود آورید.

۴) متن زیر را با کلمه‌های داده‌شده، پر کنید.

«ارغوانی، سبز تیره، نیلی»

بهار، در جنگل با رنگ () گودال‌های کوچک و بزرگ درست کرد. تابستان، با رنگ () سراسر جنگل را رنگ آمیزی کرد. پاییز، درختان را به رنگ () درآورد.

۲- جمله‌های درست و نادرست را مشخص کنید.

- ۱ پاییز، به رنگ کاج‌ها و سروها و صنوبرها دست نزد.
- ۲ بهار، کنار جنگل را با بوته‌های انبوه تمشک زینت داد.
- ۳ پاییز، دشت را با خوشه‌های طلایی رنگ گندم پوشانید.

۳- به سوال‌های زیر پاسخ دهید.

۱ در متن زیر غلط‌های املائی را پیدا کنید و املائی صحیح آن‌ها را در سطر زیر بنویسید.

تابستان، کنار جنگل را با بوته‌های انبوح تمشک زینت داد و پاییز روی سیم‌های برق، دسته‌دسته پرستوهای محاجر نشانید و زمستان، ابرهای زخیم خاکستری رنگ را در آسمان پهن کرد. خورشید گفت: «ای نقاشان چیردست، به نوبت نقاشی کنید و اصر شگفت‌انگیز خود را به وجود آورید و بگذارید مردم از تماشای آن‌ها لذت ببرند.»

۲ با حروف به‌هم‌ریخته با توجه به معنی، کلمه‌ی موردنظر را بنویسید.

(و - ب - ن - ص - ر) = نام درختی است: _____

(خ - م - ض - ی) = کلفت: _____

(ر - ف - ع - م - ت) = شناخت _____

۳ واژه‌های داده‌شده را در دو دسته طبقه‌بندی کنید.

نرگس - دشت - کوه - رز
رودخانه - صنوبر - جنگل - لاله

(استان کردستان ۹۳-۹۲)

۴- گزینه‌ی درست را مشخص کنید.

۱ املائی کدام کلمه با توجه به معنای آن غلط است؟

الف) پراکند = پخش کرد. ب) قوک = قورباغه

۲ منظور از کلمه‌ی «مهر» در «نگاه پرمهر» چیست؟

الف) ماه مهر ب) خورشید

ج) مهربانی

د) زیبا

۳ در کدام یک از کلمه‌های زیر با توجه به معنی نمی‌توان از حرف «ق» استفاده کرد؟

الف) ...قورباغه = غوک

ب) ار...وانی = رنگ قرمز مایل به بنفش

ج) ...مضاوت = داوری

د) ...شش = لایه

۴ کدام یک از کلمه‌های زیر جمع نیست؟

الف) جهان‌افروز ب) شاخسار

ج) مزارع د) بوته‌ها

۵ معنی کدام کلمه غلط است؟

الف) قشر: لایه ب) معرفت: وفاداری

ج) شگفت‌انگیز: تعجب‌آور د) غوک: قورباغه

۶ هم خانواده‌ی کلمه‌ی «منظره» کدام کلمه نیست؟

الف) نظارت ب) ناظر

ج) نظر د) منتظر

۷ املائی کدام کلمه غلط است؟

الف) کردگار ب) تصویر

ج) طاب‌نیاورد د) جهان‌افروز

۸ با توجه به درس چرا پاییز به رنگ کاج‌ها و سروها دست نزد؟

- الف) چون آن‌ها قبلاً رنگ شده بودند. ب) چون رنگ آن‌ها زیبا بود.
ج) چون این درختان در تمام فصول سبز هستند. د) چون رنگ سبز را برای آن‌ها می‌پسندید.

(شهرستان پیم ۹۳-۹۳)

۹ کدام گزینه غلط املایی ندارد؟

- الف) کنار جنگل را با بوته‌های انبوه تمشک ذینت داد. ب) برخی را به رنگ ارقوانی در آورد.
ج) سطح رودخانه‌ها را با قشر نازک یخ بَرّاق کرد. د) برگ درختان سبز در نظر حوشیار

(استان گیلان ۹۳-۹۳)

۱۰ کدام کلمه با کلمه‌های دیگر ارتباطی ندارد؟

- الف) موقع ب) خروج ج) هنگام د) لحظه

پاسخ سوالات درس اول

پاسخ ۱

- ۱ بهار: فروردین، اردیبهشت، خرداد
فصل‌ها: بهار، تابستان، پاییز، زمستان
نام چند حشره: مورچه، ملخ، پشه
ماه‌های فصل تابستان: تیر، مرداد، شهریور
۲ صحبت، تصمیم، صورتی، تصویر، سراغ، صنوبر، سطح، سراسر
۳ (غوک = قورباغه) (برکه = آبگیر) (گلگون = سرخ‌رنگ)
(دل انگیز = زیبا) (چیره‌دست = ماهر) (شگفت‌انگیز = تعجب‌آور)
۴ نیلی، سبز تیره، ارغوانی

پاسخ ۲

- ۱ درست ۲ نادرست ۳ نادرست

پاسخ ۳

- ۱ انبوه، مهاجر، ضخیم، چیره‌دست، اثر، بگذارید
۳ الف) نرگس، رز، صنوبر، لاله
۲ صنوبر، ضخیم، معرفت
ب) دشت، کوه، رودخانه، جنگل

پاسخ ۴

- ۱ گزینه‌ی ب ۲ گزینه‌ی ج ۳ گزینه‌ی ب ۴ گزینه‌ی الف ۵ گزینه‌ی ب
۶ گزینه‌ی د ۷ گزینه‌ی ج ۸ گزینه‌ی ج ۹ گزینه‌ی ج ۱۰ گزینه‌ی ب

بیشتر بدانیم

خبرداغ

- گریخت: فرار کرد تپید: جنبید، حرکت کرد، بی‌قرار شد معنی واژگان جدید
رَمه: گله پهنه: میدان، سطح
واژگان متضاد
بی‌حوصله = باحوصله خواب = بیدار داغ = سرد
واژگان مهم املایی

کلاغ - دوشِ درخت - سار - غنچه - بی‌حوصله - خمیازه - گذشت - پهنه - گریخت - رَمه - عاقبت - خبر داغ

پرسش نامه

۱- جاهای خالی را کامل کنید.

- ۱ در جمله‌های زیر کلمه‌ی صحیح را از کمانک انتخاب کنید و در جای خالی بنویسید.
- الف) رمه برگشت به ده ————— باز رسید خبر از دشت به ده (آقبت - عاقبت)
- ب) رنگ گلبرگ پرید. برگ، ————— شد. (بی حوصله - بی حوسله)
- ج) شاپرک از باغ گذشت و هر چه را دید و شنید برد تا ————— ی دشت (پحنه - پهنه)

۲- به سؤال زیر پاسخ دهید.

- ۱ معنی بیت‌های زیر را به زبان ساده بنویسید.
- الف) برگ‌ها تک‌تک ریخت از سر و دوش درخت
-
- ب) آهو از دشت گریخت رَمه برگشت به ده

۳- گزینه‌های درست را مشخص کنید.

- ۱ معنی کدام کلمه غلط است؟
- الف) رمه: گله ب) سار: شاخه ج) گریخت: فرار کرد د) خبر داغ: خبر جدید
- ۲ در کدام گزینه واژه‌ها را نمی‌توان در یک گروه قرار داد؟
- الف) پرستو، آهو، شاپرک ب) گلبرگ، غنچه، سبزه ج) باد، ابر، باران د) کلاغ، باغ، دشت
- ۳ شعر «خبر داغ» را چه کسی سروده است؟
- الف) حبیب یغمایی ب) گلچین گیلانی ج) شهریار د) شکوه قاسم‌نیا
- ۴ کدام گزینه مصراع دوم این بیت است؟
- گفت در گوش درخت
- الف) سار از شاخه پرید ب) گفت با سبزه و گل ج) پر زد از باغ گذشت د) برگ‌ها تک‌تک ریخت

پاسخ نامه

پاسخ ۱

- ۱ الف) عاقبت ب) بی حوصله ج) پهنه

پاسخ ۲

- ۱ الف) برگ‌های درخت یکی یکی از سر و شانه‌ی درخت (شاخه‌های درخت) ریخت.
- ب) آهو از دشت فرار کرد و گله به ده بازگشت.

پاسخ ۳

- ۱ گزینه‌ی ب ۲ گزینه‌ی د ۳ گزینه‌ی د ۴ گزینه‌ی د

درس اول: آفریدگار زیبایی

